

הדרך לבניין המקדש

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת תרומה

מעלת העוסק בהלכות בית הבחירה • בניית בית המקדש בזמן הזה • קדושתה המיוחדת של ירושלים • עבודת ה' המיוחדת לכל דור ולכל אחד • הכרובים מסמלים את מדרגת ישראל בעולם • אחדות בין תלמידי חכמים – הדרך לבניין המקדש • סיבת ההתקפות על הרב קוק • האדם הגדול רואה טוב גם ברחוקים • 'ועשו לי מקדש' לעשות מדור לשכינה • איך נקרב הגאולה?

העוסק בהלכות בית הבחירה כאילו בנה מקדש

הרב צבי פסח פרנק, רבה של ירושלים, דן בשאלה האם יש מצווה לעסוק בבניין בית המקדש, והאם מי שעוסק בבניין בית המקדש נחשב כאילו בנאו. כמו שאמרו חז"ל זאת תורת העולה, שכל העוסק בקרבן עולה כאילו הקריב עולה, וכל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת (מנחות קי.). בשאלה זו פותח הרב פרנק את ספרו 'מקדש מלך', שכולו עוסק בבניין בית המקדש:

"שֶׁאֵלּוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם יִשְׁלִי אֶהְיֶה" (תהלים קכב, ו). בפסוק זה פותח הרמב"ם את הלכות בית הבחירה. והנה אף כי פשוטו של מקרא זה הוא אזהרה להתפלל תמיד על בניין עיר קדשנו ותפארתנו, אבל אחרי שהוצג לפנינו כמו חי, כמו שער להלכות בית הבחירה, ייתכן כי פתיחה זו רמז יש בה, להעמידנו על כוונת הכתוב. להורות נתן שלא יעלה על דעתנו כי רק במעשה הקרבנות שעליהם כבר נאמרו ונשנו הרבה דרשות חז"ל, כי חובה עלינו לעסוק בהן גם מעת שהוסר התמיד וחרבה עירנו... והלימוד בהם חשוב ומקובל ומרוצה לפניו יתברך כאילו הקרבנו במועדו ובמקומו. אבל לעסוק בלימוד הלכות בית

הבחירה, ככל משפטו וחוקתו, בזה לא מצינו מפורש שיש מצווה לעסוק בבניין בית הבחירה.

כמובן שיש מצווה של לימוד תורה בלימוד הלכות בית הבחירה, אבל השאלה אם זה נחשב כאילו בנה בית המקדש. על כך משיב הרב פרנק, שאולי לכך מתכוון הרמב"ם בפתיחה שלו להלכות בית הבחירה, "שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך", ללמדך שצריך לשאול בשלום ירושלים.

ושאלו פירושו של דבר מלשון שואלים ודורשים בהלכות הפסח. וירושלים זה כמובן עיקרה של ירושלים, בית המקדש. ובא ללמד אותנו שמי שעוסק בהלכות בית הבחירה כאילו בנה את בית המקדש.

הרב פרנק מביא שכבר מצינו שדוד המלך ושמואל ישבו בניות ברמה, והגמרא שואלת: וכי מה ענין ניות אצל רמה? אלא שהיו יושבים ברמה ועוסקים בנויו של עולם, כלומר בעניין בית המקדש. זה היה בזמן שדוד ברח ונמלט על נפשו, עוד הרבה קודם שאפשר היה לחשוב על בניין בית המקדש, ובכל זאת שמואל ודוד עסקו בעניין בית הבחירה, יוצא מכאן שכל הלומד את הלכות בניין בית הבחירה, כאילו בנה את בית המקדש.

האם אפשר היום לבנות את בית המקדש

כידוע יש מחלוקת אם קדושת בית המקדש קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא, והרמב"ם פוסק שקדושת בית המקדש קידשה לשעתה ולעתיד לבוא. זאת אומרת שהיום לשיטת הרמב"ם, מקום בית המקדש הוא קדוש. ונשאלת השאלה אם היום יתאפשר לנו לבנות בית המקדש, אם לא יהיה עיכובים חיצוניים וקשיים מצד האומות וגם בינינו לבין עצמנו, האם יש איזה עיכוב הלכתי לבניין המקדש או שאפשר לבנותו.

בהערות על הספר 'מקדש מלך' שכתב הנכד של הרב פרנק, הרב יוסף כהן, שגם הוא היה גאון גדול, הוא מביא חתם סופר שדן בשאלה האם מבחינת ההלכה, בזמן הזה שיסתלקו המניעות, אנחנו יכולים לבנות את בית המקדש.

גם מבין הפוסקים המתירים להקריב קרבנות בזמן הזה, יש מהם שסוברים דזהו רק לבנות מזבח במקום המקודש ולהקריב עליו קרבנות, אבל לא לבנות בית המקדש, משום שבניין בית המקדש צריך להיות דווקא על פי נביא. כך

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 3

מבואר בשו"ת חתם סופר, שדעתו שם שאפשר להקריב קרבן פסח בזמן הזה. ומכל מקום כתב שם בסיום התשובה שגם בעניין העתיד, צריך להיות דווקא על פי נביא. זה לשונו שם: יש לתמוה על כמה שינויים בכלים בבניין המשכן ומזבח של משה רבינו, גם בעניין בית שני, ובניין העתיד בנבואת יחזקאל, יש שוני אף על גב ש"הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל" על פי נביא, מכל מקום אין נביא רשאי לחדש דבר לשעה ולא לקיום, ומתוך החתם סופר נראה לי דהיינו דכתיב "ככל אשר אני מראה אותך תבנית המשכן ותבנית כל כליו וכן תעשו" פירש רש"י לדורות. אז לפי עניות דעתי הכוונה היא שככל אשר אני מראה אותך עתה כן תעשו לדורות על פי אשר אני מראה בכל בניין ובניין. כלומר "ככל אשר אני מראה אותך כן תעשו" וכן בכל דור ודור, ככל מה שאני אראה לנביא באותו הדור, כך תעשו.

החתם סופר לומד מכאן שרק על פי נביא אפשר לבנות את בית המקדש. בהערות על מקדש מלך שם, גם מביא את דברי ה'מנחת חינוך' שאומר שאין מניעה בזמן הזה מצד ההלכה לבנות את בית המקדש, כשם שמותר להקריב קרבנות. וכך כתב ה'מנחת חינוך':

גם היום אפשר שאם יתנו המלכות רשות לבנות את בית המקדש - מצווה לבנות כמבואר במדרש רבה בפרשת תולדות, בימי ר' יהושע בן חנניה נתנו רשות והתחילו לבנות בית המקדש בלי נביא אחרי החורבן. ועיין בספר "כפות תמרים" שרבי נתנאל בעל התוספות, רצה ללכת להקריב קרבנות בירושלים אם כן אותו הדבר לבנות את בית המקדש אף שלדעת הרמב"ם אינו כן.

הרב יוסף כהן שמעיר את ההערה הזו מחפש למה המנחת חינוך אומר שלדעת הרמב"ם "אינו כן". אולי על פי החתם סופר שאומר שצריך להיות דווקא על פי נביא.

בספר 'שאלת דוד' לר' דוד מקרלין, שחי לפני כמאתים שנה, יש קונטרס 'דרישת ציון וירושלים' בו מתייחס לסוגיה זו. הרב קלישר, שהיה מגדולי התורה באותו הדור, והיה מחובבי ציון, כתב ספר מיוחד 'דרישת ציון', ובו כתב שאפשר ומותר היום להקריב קרבנות, ובוודאי קרבן פסח. התייחסו לדבריו הרבה רבנים באותו הדור. הרב פרנק גם כן מאריך בדברים, הרי בשביל להקריב קרבנות, צריך שיהיו כוהנים ברורים, צריך שיהיו בגדי כהונה, והיום אנחנו טמאים, אין לנו פרה אדומה. האם סיבות אלו מעכבות או לא. לפי הרב קלישר, הואיל וטומאה הותרה בציבור ואפשר להקריב קרבנות ציבור, ויש חזקה לכוהנים וכדומה, אפשר בימינו להקריב קרבן פסח וצריך להתכונן לזה.

מגיב על דבריו בעל 'שאלת דוד':

שמוע שמעתי זה זמן כביר אשר יש רבים וגם שלמים משלומי אמוני ישראל, אשר ידרשו לשלום ציון באהבתם אל מקום מקדשנו לחונן אבניה ישגו להעפיל לעלות ההרה, בחשבם להגיע לבנות להם גם עתה מזבח במקום מזבח ה' ההרוס ולהקריב עליו קרבנות. והנה בהתהלכי נבוך בעשתנותי אלה לא אדע מה לעשות, האיר ה' נגד עיני חיבור קטן רב האיכות מדורשי בשלום ציון המתאזים לעלות בחצריהם הרב הגאון ירא אלוקים מרבים מורנו הרב צבי הירש המכונה קאלישער, וראיתי בהחיבור הזה אם כי מחברו הוא גדול בתורה וביראת חטא הקודמת לחכמתו, על כל זה מרוב אהבתו לחונן אדמת ציון ישגה בזה.

"ישגה" במובן החיובי, מלשון "באהבתה תשגה תמיד". ממשיך בעל 'שאלת דוד':

ואנכי כאשר מעת חנני חונן הדעת אף לאינו הגון לו, לא השגתי על דברי זולתי רק כתבתי דעתי בזה וראיותי, ומהם יובן סתירת מי שאינו אומר כן ומעולם לא נתכבדתי בסתירת דברי זולתי וככה אנהג גם בעת הזה לכתוב רק מה שחנני ה' כעת אשר יורנו.

ר' דוד מקרלין מלמד אותנו איך מתווכחים. לעולם לא לבטל דברי מישהו אחר, רק להסביר איך הוא חושב, ממילא מי שיראה איך הוא חושב אולי הוא יבין שאני צודק ולא השני, ואומר שיש סדר לבניין בית המקדש. חז"ל אמרו שקודם צריך לכבוש את הארץ, ואחר כך מלחמה בעמלק, ואחר כך בניין בית המקדש, כמו שכתוב בדוד: "וַיְהִי כִּי יָשָׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ וְה' הִנִּיחַ לוֹ מִסְבִּיב" ואז באה לו המחשבה שהגיע הזמן לבנות את בית המקדש. ר' דוד מקרלין דן אם צריך גם נביא, ובלי נביא אי אפשר לבנות בית המקדש. אך הוא מסיק שלא, ומה שמעכב זה הסדר שצריך להעמיד מלך, להכרית זרעו של עמלק, ורק אחר כך לבנות את בית המקדש. ועוד הוא אומר שאם אין מלך ונביא, אין מצווה לבנות, כי המצווה מוטלת על המלך על פי הנהגה של נביא, אבל אם בנו את המקדש, הוא עומד בקדושתו. כמובן זה מותנה בכך שאנחנו מסכימים לדברי הרמב"ם שקדושה ראשונה קדשה לשעתה וגם לעתיד לבוא. אחר כך ר' דוד מקרלין דן האם אנחנו יודעים את מקום ההקדשה ומי כהן מיוחד.

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 5

הייתה זו תקופה שגדולים רבים התעוררו לדון בדבר הזה. הנה אנחנו מתקרבים לפעמי גאולה, יש התעוררות לבוא לארץ ישראל. הרב קלישר מעורר את הנושא של בית המקדש, כותב להרבה רבנים, וגם מעורר לחיבת ארץ ישראל ולעליה אליה, ומעורר הרבה גדולים לעסוק בזה. אחר כך בתקופה יותר מאוחרת, הרב פרנק גם מקדיש ספר שלם שבו עוסק בכל דיני בניין בית המקדש.

כל התפילות פונות למקום המקדש

אנחנו הולכים לפי מרן הרב והרבה פוסקים שקדושת בית המקדש קידשה לשעתה וגם לעתיד לבוא. זו גם הסיבה שכל התפילות מכל מקום בעולם פונות לבית המקדש אף על פי שכיום אין בית המקדש. אם היינו אומרים שבטלה השכינה משם, אז אין מה לפנות דווקא לבית המקדש, צריך לפנות ישר לריבונו של עולם. אלא שהשכינה לא זזה משם, ירושלים עומדת בקדושתה. כמובן כשייבנה בית המקדש, הקדושה תהיה כפללים.

קדושתה המיוחדת של ירושלים

אומרת המשנה:

עשר קדושות הן: ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות, שממנה מביאים ביכורים ושתי הלחם (א, ו-ט).

למה לא כתוב שבארץ ישראל יש כל המצוות התלויות בארץ, כמו תרומות ומעשרות. למה מביאים רק את הדוגמא הזו של ביכורים ושתי הלחם. ללמדך שהמשנה עוסקת בכל מה שקשור לבית המקדש. אלו מדרגות בהופעת קדושת ירושלים. קדושת ירושלים מתפשטת על כל ארץ ישראל שממנה אפשר להביא ביכורים, אחר כך בתי ערי חומה מקודשים יותר מכלל ארץ ישראל. עשר קדושות עד שאנחנו מגיעים לקודש הקודשים שזו הקדושה העליונה.

חז"ל אומרים במסכת ברכות (ל.) שמי שגר בחוץ לארץ יכוון לארץ ישראל, מי שבארץ ישראל לירושלים, מי שבירושלים יכוון בית המקדש ואפילו מי שנמצא בעזרה צריך לכוון לבית קודשי הקודשים, ומי שעומד מאחורי קודש הקודשים ממערב יכוון אליו למזרח. כולם מכוונים אל מקום קודש הקודשים. למה לא כתוב באמירה אחת שכל ישראל בכל מקום שהם יכוונו את ליבם אל מקום קודש הקודשים, למה אומרים לאלה שבחוץ לארץ, לכוון את עיניהם את עמידתם כנגד ארץ ישראל - ללמדך, שאדם שנמצא בחוץ לארץ,

צריך לעבור כמה שערים, הוא לא יכול להגיע ישר לקודש הקודשים. הוא צריך מבחינה רוחנית קודם להיכנס מבחוץ לשערי ארץ ישראל, אחר כך לשערי ירושלים, אחר כך שערי העזרה. מדרגות של כניסה לקודש הקודשים. אדם צריך לחשוב מבחינה רוחנית כשאני עומד ומתפלל לריבונו של עולם, התפילה שלי עוברת כמה וכמה מדורים, כמה וכמה בחינות ומדרגות של קדושה, עד שהיא עולה מעלה מעלה כביכול לפני ריבונו של עולם.

עבודת ה' מיוחדת לכל דור ולכל אדם

הזכרנו שהחתם סופר אומר 'זכן תעשו' ללמד אותנו שבכל דור ודור יש נביא שהוא מלמד אותנו את פרטי עבודת בית המקדש. בעל 'קדושת לוי', ר' לוי יצחק מברדיטשוב, שואל למה שיהיו שינויים, אם נכון מה שהיה בבית המקדש הראשון, יש לעשות כך בכל בתי המקדש, למה לשנות כל בית באופן אחר, למה צריך נביא שיבוא לומר מה צריך לעשות, אלא ללמד שהנביא לא רק מלמד מבחינה טכנית איך לבנות את בית המקדש, אלא שכל דור הוא במדרגה אחרת, וכל דור צריך לעבוד את ה' מהמקום בו הוא נמצא. מגיע דור של בניין בית המקדש, אז הדור הזה, צריך לבנות את בית המקדש מהמקום הרוחני שבו הוא נמצא, על פי הנביא הנמצא באותו הדור. בית המקדש השני נבנה על פי נביא, על פי המקום הרוחני של אותו הדור. הנביא מורה על פי ריבונו של עולם, איך צריך להיות הבניין הזה, שיביע את הדבקות של הדור והדורות שיבואו אחריו בבניין בית המקדש.

זאת אומרת, לא צריכים לחקות אחד את השני בעבודת ה'. כל אחד צריך לעבוד את ה' במקום שלו. כל אחד צריך לחפש מה מתאים לו, ולבטא את המהות של עצמו, כל דור ודור הוא אחר בכוונה, ויש לו את עבודת ה' המיוחדת לו. לפי המקובלים יש התפתחות, כל דור ודור מגלה עוד פן בעבודת ה', כי אם כל דור היה עושה אותו דבר כמו שעושה הדור הקודם, אז מה הוא חידש בהופעת אור ה' בעולם?! וכמו שלכל דור ודור יש לו הייחוד שלו, כך לכל אחד יש האופי המיוחד שלו, ועבודת ה' שלו מיוחדת. אף אחד אחר לא יכול לעשות את מה שהוא יכול לעשות, כי אף אחד לא כמוהו. יש דמיון מסוים בין כולם כמובן, אבל בכל זאת, לכל אחד יש מבנה מיוחד של כוחות, של נשמה נפש ורוח, ותפקידו בעולם לעבוד את ה' כמו שהוא, ואז הוא מוסיף את הפן הנכון האמיתי שלו. אם הוא יחקה מישהו אחר, נהיה נפסדים שלא הופיעה המיוחדות שלו.

הכרובים מסמלים את מדרגת ישראל בעולם

אני רוצה לעמוד על עוד נקודה. הגמרא במסכת בבא בתרא (צט.) פרק המוכר פירות, מקשה שמצד אחד כתוב על הכרובים במשכן: "וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל אָחִיו" (שמות כה, כ), ומצד שני כתוב בדברי הימים: "וּפְנֵיהֶם לְבֵית" (דברי הימים ב, ג, יג) ונחלקו ר' יוחנן ורבי אלעזר אם הכרובים היו פניהם איש אל אחיו או פניהם לבית. הגמרא מסבירה, למאן דאמר שהיו פניהם איש אל אחיו, כשישראל עושים רצונו של מקום, פניהם איש אל אחיו. הכרובים מסמלים את הקשר בין ריבונו של עולם ונכנסת ישראל, כאילו זוג, שכרוב אחד כנגד ריבונו של עולם וכרוב שני כנגד נכנסת ישראל, וכשישראל עושים רצונו של מקום, פניהם איש אל אחיו. כשאנחנו עושים רצונו של מקום, פניהם לבית. אפשר להסביר שהיה משהו ניסי כזה, שהיו משנים את הכיוון שלהם, שהרי הם היו מזהב, לא הייתה בהם חיות, והיה נס שהיו משנים את צורת עמידתם, ומה שכתוב שפניהם היו אל הבית, הם לא היו ממש אל הבית, אלא היו מצדדים קצת אל הבית וקצת אחד אל השני.

'נפש החיים' (שער א פרק ט) מסביר שבזמן שישראל היו במדבר ואכלו מן, וכל הזמן הופיעה עליהם השכינה והיו דבקים בריבונו של עולם, אז כתוב בכרובים של המשכן "ופניהם איש אל אחיו". אבל כשהגיעו לארץ ישראל והיו מוכרחים גם לעבוד ולהתפרנס ליגיע כפיהם, לא יכלו להיות כל הזמן דבוקים בתורה אלא היו צריכים גם לפנות לעבודה ואז כתוב "ופניהם לבית". אולי זו המחלוקת בין רבי שמעון בר יוחאי לרבי ישמעאל, שרבי שמעון בר יוחאי אמר שכל עם ישראל צריך לעסוק רק בתורה, והגויים יעזרו בסידור הפרנסה לעם ישראל כפי שכתוב: "וְעָמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנָם" (ישעיהו סא, ה), ורבי ישמעאל סובר שכתוב: "וְאֶסְפַּתְּ דָּגָךְ וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ" (דברים יא, יד), מתי שצריך לעבוד לפרנסה – יש לעבוד לפרנסה, וגם ללמוד. ורבים עשו כרבי שמעון בר יוחאי ולא עלתה בידם, וכרבי ישמעאל ועלתה בידם. בזמן המשכן היו יכולים להיות כולם כמו רבי שמעון בר יוחאי, אבל בבניין בית המקדש של שלמה היו צריכים גם להתפרנס, לכן הכרובים לא היו פונים רק איש אל אחיו, אלא מצדדי איצודי כלומר קצת פונים איש אל אחיו אבל גם פונים לבית.

אני רוצה להוסיף עוד הסבר. אפשר להבין שכשהם לא מסתכלים אחד אל השני זה מצב פחות טוב מאשר כן מסתכלים אחד אל השני, ואפשר להבין באופן אחר. בזמן המשכן, ישראל היו צריכים לבנות את הדבקות שלהם בריבונו של עולם ואז היו פניהם איש אל

אחיו. וכשהגיע בניין המקדש, שלמה המלך כבר לא מתעסק רק בחיזוקם של עם ישראל, הוא בונה את בית המקדש עבור כל העולם. מכל העולם יפנו לבית המקדש ויתפללו, גם הגוי שיהיה לו בקשות יפנה אל מקום המקדש בתפילה. זה מצב עוד יותר משופר מזמן המשכן, ישראל עלו במדרגה כשנבנה בית המקדש. עם ישראל הגיע לשיא הצלחתו, ושלמה המלך היה נערץ על כל העולם כולו וקידש שם שמיים באופן יוצא מן הכלל. זאת אומרת, כששני הכרובים פונים החוצה, הם פונים להשפיע. עם ישראל לא פונה רק אל ריבונו של עולם, להיות מקבל ממנו, אלא ביחד עם ריבונו של עולם הוא פונה להשפיע על העולם. כביכול ישראל עברו צד, כבר התמלאו בקדושה ובהתעלות רוחנית, ועכשיו הם מאירים את העולם. ישראל נהיים שותפים לקדוש ברוך הוא, בהבאת כבוד שמים לעולם. מצדדי אצדודי, קצת מחוברים זה לזה אבל בעצם פונים לעולם. זה עניינם של ישראל לעתיד לבוא, לרומם את כל העולם כולו. לא רק לעסוק בעצמם בתיקונם העצמי אלא להגיע למצב כזה שמתקנים את כל העולם.

אחדות בין תלמידי חכמים – הדרך לבניין המקדש

אני רוצה להביא לפניכם את ההמשך של דברי הרב פרנק בהקדמתו לספר 'מקדש מלך', שם ממשיך ומסביר את הסיפא של הפסוק "שָׁאוּלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם וְשָׁלוֹם אֶהְיֶיךָ" (תהילים קכב, ו):

ועתה נבוא לסיום הפסוק שהתחלנו באומרו: "ישליו אוהבייך", ייתכן כי זה גם כן אזהרה ועצה טובה לקרב קץ ישועתנו בהקדם מאמרם ביומא (ט:) מקדש שני שהיו עוסקים בתורה ובמצוות וגמילות חסדים מפני מה חרב? מפני שהייתה בו שנאת חינוס. גם ידוע מה שאמרו בירושלמי: כל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו. נמצא שבכל דור החורבן מתחדש והכל מהסיבה הנ"ל של פירוד ושנאת חינוס, ולזה אומר בלשון ציווי "ישליו אוהבייך" זאת אומרת ישליו בלשון של שלום יתחברו, וכידוע מי נקרא רע ואהוב? הם החרדים העוסקים בתורה ואוהבי ירושלים וכואבים על שיממותה, גם הם יפשפשו במעשיהם שלא להרחיב פרצת הפירוד בין תלמידי חכמים עצמם, ומי יתן והיה לבבם זה להבין כי לא את החופשים הם מבזים רק לאלה שמסרו נפשם על לימוד תורת הקודש גם הם על כן הוא מזהיר רק לאוהבים היינו החרדים. ומהכי טעמא אמרו בכתובות (ק"ב:) "דור שבן דוד בא קטגוריא בין

תלמידי חכמים" דהיינו כדאיתא בספרים שבזמן שהשטן מרגיש כי קרב קיצו הוא מתגבר ביותר להשתמש באותה סיבה עצמה שהחריבה את ביתנו כדי להאריך עוד את ימי חורבנו. ועל זה אומר הפסוק: "ישליו אוהבייך" יתחזקו במידת השלום להיות שקטים ושלווים לברוח מן המחלוקת, ועל זה מסיים שם "למען בית ה' אלהינו אבקשה טוב לך" (שם פס' ט) ונזכה לראות בשכלולו במהרה בימינו אמן.

ההתקפות על הרב קוק כי לא הבינו את דרכו

הרב פרנק, היה נאמן גדול למרן הרב זצ"ל. הוא בעצם היה מהגורמים שהביאו את הרב להיות רבה של ירושלים, ובסופו של דבר נהיה רבה של כל ארץ ישראל. אני חושב שההערה שלו היא אמורה אולי על מה שעשו לרב קוק.

כשהגיע הרב זצ"ל ליפו והיה רבה של יפו והמושבות, הייתה תקופה של רעב, והיה צריך להתיר את שמן השומשמין בפסח. הרב בירר שעל פי ההלכה בכלל לא נאסר השמן שומשמין, אלא רק השומשמין עצמם נאסרו בגזרת חכמים. יצאו נגדו רבני ירושלים בחריפות - איך הוא מתיר את האיסורים, ועושה דברים כאלה חמורים! אחר כך כתב הרב את ספר 'אורות', ושם הוא כתב שגם הצעירים שעוסקים בהתעמלות בישראל גורמים לקדושה גדולה מאוד. יצאו נגדו בחריפות גדולה רבנים שגדולים ממנו בעשרים, ועשרים וחמש שנה, זקני הדור, עד כדי כך שאסרו לקרוא את הספרים שלו. גם בהונגריה התארגנה קבוצה גדולה של רבנים והפיצו עליו שמועות וכל מיני דברים בצורה איומה ונוראה. הרב פרנק מגיב על הדברים האלה שלא הבינו את הרב, חשבו שהרב מקרב רחוקים, מפני שהוא לא רואה דבר חמור בזה שאנשים לא שומרים תורה ומצוות, הרי אם אכפת לו מתורה ומצוות, אז הוא מוכרח למחות ולצעוק, איך הוא יכול לשתוק על כל הקלקולים הנוראים הללו? זאת אומרת, שהוא לא ירא שמיים שלם, יש לו קלקולים... לא הבינו.

מספרים שהגיע הרבי מגור לארץ ישראל, הוא ערך ביקור אצל הרב, והרב החזיר לו ביקור. ראתה הרבנית, אשתו של הרב'ה מגור, את הרב מגיע עם שטריימל ומעיל ארוך, והיא התפלאה, חשבה שהרב קוק הוא מהחלוצים שהולך עם מכנסיים קצרים, כמו הדברים המקולקלים שדיברו על הרב קוק, והיא אמרה: הרב נראה כמונו, הוא כמונו! מה היה הרב - הרב היה ענק באמונה, לא יודע אם היה כמוהו באותו הדור. אדם כזה עם עוצמה גדולה שכל רז לא אניס ליה, יודע את כל הקבלה, ואת כל התורה כולה כאילו

הכול מונח לפניו. ומתוך שהיה מאמין גדול, מלא ביטחון גדול, היה יכול לקרב רחוקים. הרב ראה מעלות גם אצלם, זה לא החליש אצלו את גודל האמונה.

האדם הגדול רואה טוב גם ברחוקים

כשאדם מסתכל ממבט מאוד גבוה ועמוק, הוא יכול לראות שגם אצל החילונים נשארה קצת קדושה. הם אוהבים את הארץ, הם מתוקנים בבין אדם לחברו, יש להם אידיאלים, הכול זה בא מהקודש. הם לא התרחקו לגמרי. הם מקולקלים בהרבה דברים, צריכים תיקון, נקרב אותם ונחזיר אותם. אם אני מקרב אותם זה לא יגרום להם לחשוב שהם הולכים בדרך נכונה. אני אלך בדרכו של אהרן. כשאהרן היה פוגש אדם רשע ברחוב, היה מתעניין בו, אוהב את הבריות. איך אהרן אוהב את הבריות - הוא רשע! איך אתה יכול להתעניין בו, לקרב אותו - הרי הוא מקולקל! ואהרן אהב את כל הבריות, ואף אחד לא חשב שלאהרן לא חשובות המצוות, להיפך, התחילו להם הרהורי תשובה. הם אמרו אם אהרן מקרב אותנו, מתנהג אלינו כל כך יפה, איך אנחנו יכולים להתנהג לא טוב, וכך הם היו מתקרבים לתורה. "הוי מתלמידיו של אהרן אוהב שלום ורודף שלום אוהב את הבריות ומקרבן לתורה" (אבות פרק א משנה יב). הרצ"ה היה מדגיש שאוהב את הבריות אלו האנשים הפשוטים, לא כתוב אוהב את האנשים אלא את הבריות, והתוצאה הייתה שהם היו מתקרבים לתורה. אהרן לא אהב בשביל לקרב אותם אלא מפני שצריכים לאהוב את ישראל, הוא מצא בכל אחד את הנקודות הטובות שאותם הוא אהב, ואת הנקודות המקולקלות הוא שנה. זה היה אהרן, וזה היה מרן הרב, שהיה גם כן כהן.

שמעתי פעם, כשהרב קוק עמד לבוא לארץ ישראל, ביקר אותו אחד מהרבנים עסקני המזרחי, ושאל את הרב: 'כבוד הרב עומד לבוא לארץ ישראל, הוא יודע שיש שאלות מאוד כבדות של מצוות התלויות בארץ ושמיטה, האם הרב התכונן לזה?' ענה לו הרב: 'התכוננתי לזה, ואני גם כהן אז התכוננתי גם לכל מצוות עבודת בית המקדש'. זה היה הרב, מצוי בכל התורה כולה. כשאדם נמצא במצב של גדלות, אז הוא יכול להיות כמו אהרן הכהן לראות את המעלות של אחרים, לא מפני שהוא מכיל אותם, אלא להיפך מפני שהוא מעליהם. אבל מי שלא נמצא במקום הזה, הוא לא מבין את הרב. מי שנמצא במקום נמוך ולא בגדלות הזאת של הרב, הוא חושב שאם מישוהו מקרב רחוקים כנראה שהוא נותן להם לגיטימציה, לכן התנפלו על הרב ואסרו לקרוא את הספרים שלו וכדומה. הרב סבל מזה מאוד. אני חושב שדבריו של הרב פרנק כאן מכוונים לזה.

ראיתי מכתב שהרב פרנק כותב לאנשים בחוץ לארץ, שיש אנשים בירושלים שמסיתים את כל המבוגרים ומפתים אותם כנגד הרב, והכל שקרים ודברי הבל, ואף על פי שהוא היה מהציבור הירושלמי. צריך לדעת שהרב היה ענק. לפעמים לא מבינים, חושבים שמי שמקרב או אומר בוא נעסוק בקירוב אז הוא מכיל. צריך להסתכל בגדלות. צריך להתגבר על הקטגוריה הזאת. בזמן שבן דוד בא יש קטגוריה בין תלמידי חכמים, כי השטן מרגיש שזה קיצו, אז הוא מתגבר ביותר, לא צריך להיכנע לו ולהקשיב לו.

ועשו לי מקדש – להיות מדור לשכינה

על הפסוק "וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה... וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנָתִי בְתוֹכָם" (שמות כה, ב-ח), אומר ה'אוהב ישראל' שהתורה היא נצחית ואפשר לקיים כל מצווה בכל זמן. איך אפשר לקיים את המצווה 'ועשו לי מקדש' - עונה ה'אוהב ישראל' שכתוב בזהר: "זכאי מי שעושה לה' דירה נאה בליבו ובאיברים שלו". כלומר כאשר אדם מסתכל ומבין בגדלות הבורא ברוך הוא וברוך שמו ומתבונן בבריאה בכל נפלאותיה, ובעולמות העליונים, ורואה את הגדולה האלוקית הממלאה ומקיפה את כל, הוא מתמלא באהבה בכל ליבו, דבקות ורצון לעבוד את ה'. ככל שהוא מבין יותר את הגדולה האלוקית, כך הוא מרגיש יותר ביטול ויותר ענווה וקטנות, ואז מתקיים בו "אֲשַׁכֵּן וְאֶת דָּכָא וְשַׁפֵּל רֹחַ" (ישעיהו נז, טו) ונעשה דירה כביכול להקב"ה. זו הגישה של החסידות, כל מצווה שייכת לכל הדורות ולכל האנשים. והאופן של עשיית המצווה של 'ועשו לי מקדש' זו דבקות גדולה בריבוננו של עולם ולהתמלא באהבת ה' ויראתו ולראות את הגדולה האלוקית ולהתבטל כלפיו, וההתבטלות הזאת גורמת שהאדם נעשה דירה להופעתו של הקב"ה בעולם. זו הסתכלות חסידית חשובה מאוד.

איך פועלים לקירוב הגאולה ובניין בית המקדש?

כמובן אנחנו רוצים לבנות את בית המקדש לכלל ישראל. והאדם בא ושואל מה אני יכול לעשות למען בניין בית המקדש. אני לא אומר את זה באופן מופשט, אנשים ממש שואלים אותי מה אנחנו יכולים לעשות כדי לקרב את בניין בית המקדש.

ראשית כל, כל אחד צריך לחשוב איך לא אפריע למהלך הזה של בניין בית המקדש, איך לא אגרום עוד עיכוב לבניין בית המקדש. ההנהגה שלי צריכה להיות מתוקנת וישרה, כמובן הוספת זכויות, ובפרט כשאדם עושה את הדברים האלה, כדי שעם ישראל יגאל, כדי שבית המקדש ייבנה, המעשים שלו מקבלים משמעות חדשה. לעשות את רצון ה',

כדי להיות הכי שלם והכי מתוקן שאפשר, זו מטרה מאוד יפה, אבל כשהוא חושב מחשבה יותר רחבה, אני רוצה להיות שותף בגאולתן של ישראל, להיות שותף בקירוב בניין בית המקדש, להיות שותף בעניינים הכלליים, בהופעת ריבונו של עולם על עולמו, כל המעשים שלו מקבלים משמעות אחרת, משמעות מיוחדת, המעשים שלו מכוונים לאידיאל גדול. אז כל פרט שהוא עושה מקבל משמעות גדולה. כל מצווה שהוא עושה, הוא מכוון לשם ייחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה. הוא מכוון שריבונו של עולם יתגלה בעולם על ידי עם ישראל בארץ ישראל, שייבנה בית המקדש, שהשלמות של עם ישראל תופיע, ועל ידי זה כבוד שמיים יתגדל ויתגלה בכל העולם כולו. כל מעשה קטן כזה, נעשה מעשה גדול, ופועל את הפעולה.

אנחנו כל הזמן מתקרבים. אנחנו מתפללים כבר אלפים שנה "ותחזינה עינינו בשובך לציון ברחמים", אנחנו רוצים לראות. לא מן הנמנע שנזכה לזה. ריבונו של עולם החל להשיב אותנו, אנחנו רואים שהוא מחזיר את שכינתו לציון, השכינה הולכת וחוזרת לארץ ישראל, והתורה הולכת וחוזרת לארץ ישראל. השכינה תמיד שורה בעם ישראל גם בגלות, וכשהעם חוזר לארץ ישראל השכינה חוזרת אתו.

"ושבתי" אני שב יחד עם עם ישראל. כשאנחנו מודעים לזה וחושבים על זה, ורואים את זה ומצפים לעוד הופעה של שכינה, וכל מה שאנחנו פועלים, אנחנו מתכוונים לכוונה הכללית הזאת, בזה אנחנו שותפים בבניין המקדש.

בהתחלה בניין בית המקדש יהיה בתוכנו, ואחר כך הוא יהיה בניין בפועל. שנזכה לבניין בית המקדש במהרה בימינו.

השיחה נמסרה בשנת התשפ"ב

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11